

Een achtbaan van glas

“De oorspronkelijke verbouwingsplannen leken ons een gemiste kans” zegt Peter van Assche. Zijn Bureau SLA verbouwde het Nationaal Glasmuseum, gehuisvest in een villa in Leerdam. Aanvankelijk zou deze vroegere directeurswoning worden gerestaureerd, maar toen het belendende pand onverwacht kon worden aangekocht, werd de vraag op eens: hoe verander je twee riante villa’s in een samenhangend museum?

De directie wilde de bestaande villa opknappen voor exposities en de nieuwe gebruiken voor kantoor, depot en kantine. Van Assche: “Het museum zou dan slechts uitgebreid worden met een kantoorvilla. Wij suggereerden beide gebouwen volledig voor het publiek te openen zodat bezoekers vrij in de vroegere woonhuizen kunnen rondneuzen. Dan zou er bovendien maar één lift nodig zijn om alles gelijkvloers te bereiken.” SLA bedacht een even doeltreffende als slimme oplossing die tegelijk recht deed aan het krappe budget. Vier stoere loopbruggen verbinden de twee panden. Zij bevatten de complete depotcollectie, uitgesteld in speciale vitrinestraten. Zij maken van het Glasmuseum het eerste Nederlandse museum dat zijn volledige collectie permanent op zaal heeft. De loopbruggen bestaan uit lagen polycarbonaat en zijn omkleed met grijs strekmetaal. Het werkt als zonwering en filtert de lichtinval. Hun abstracte, viriele uitstraling contrasteert effectief met de woonhuizen. Overdag zijn ze monochroom en misschien wat log, ‘s avonds lichten zij fraai op en verspreiden een magische gloed van de duizenden glaswerken die zij huisvesten.

Opdrachtgever Kleurrijk Wonen, Deil
Ontwerp Bureau SLA, Amsterdam; Peter van Assche, Mathijs Cremers, Mick van Essen, Gonçalo Moreira, Gražina Bendikaite, Tereza Novosadová
Ontwerp en museuminrichting Eek & Ruigrok, Geldrop
Meubelen Piet-Hein Eek
Webdesign en multimedia Sara Koster, Amsterdam
Lichtplan Mathijs Cremers
Projectbegeleiding Bloei Advies & Ontwikkeling, Leerdam; Birgit Hopff
Uitvoering Aannemersbedrijf J. van Daalen, Gorinchem
Smeed en Konstruktiebedrijf Van der Vegt, Deil (tunnels)
Oppervlakte Bruto 1.100 m² (plus tuin 1.800 m²)
Totale kosten verbouwing en inrichting 4 miljoen euro

Bruggen

Bureau SLA, een samentrekking van stedenbouw, landschap en architectuur, werd in 2001 opgericht door Peter van Assche. Het bureau pakt graag ongebruikelijke en complexe projecten aan, waarin gebouw en omgeving samenkomen. De verbindingsbruggen – desgevraagd niet geïnspireerd op de beroemde traversen van de Rotterdamse Van Nelle fabriek – lijken de villa’s ongenadig en willekeurig te doorboren. Dat blijkt onjuist. Van Assche: “We wilden bewust geen derde gebouw ontwerpen. Daarom liggen de bruggen los van elkaar en kun je er tussendoor kijken. Om de bestaande gevels zo weinig mogelijk te verminken, zochten we naar logische aansluitingen – zoals bestaande balkons, deuren en ramen. De plaats van de buitenste bruggen lag min of meer vast, maar de tussenslurven hebben we diagonaal gelegd. Daardoor werden ze langer en kwamen we tegemoet aan een wens van de directie, die lange wanden wilde omdat die in de villa’s ontbreken.” Iedere gang heeft een schuifdeur met uitzicht opdat het geen benauwende tunnels worden. Naast iedere gevelaanhechting kwamen in

FOTO LINKS
Het museum bij nacht, met op de voorgrond een van de hobbykassen

FOTO RECHTS
Vitrinestraat in een van de bruggen

FOTO LINKS

De Armeluislamp van Piet Hein Eek
(Foto Margot Rood)

FOTO RECHTS

Vitrinestraat en expositieruimte in een van de villa's

het interieur kruisvormige windverbanden die de zijwaartse winddruk op de tunnels afvoeren. Ondanks hun technische uitstraling, harmoniëren zij wonderwel met de antieke villa's. Van Assche: "We hebben ze in het zicht gelaten om te benadrukken dat de bruggen er echt in hangen."

De interieurs bleven intact. Alleen latere toevoegingen werden verwijderd. Bij binnenkomst herken je de vroegere vertrekken, maar word je bijna automatisch de eerste tunnel ingezogen, om je te vergapen aan het in de lange vitrines uitgestalde glas. Ongemerkt wandel je de buurvilla binnen en dwalend door de zalen bereik je vanzelf de tweede verbindingslurf. Zo wordt een bezoek aan het museum een opwindend avontuur, een achtbaan van glas, waarin hoogtepunten uit de collectie en zeven tijdelijke en semi-permanente tentoonstellingen ruimtelijk staan opgesteld.

FOTO ONDER

Installatie The Seven Last Words of Christ van Marc Mulders
Foto Marc Mulders

Vernieuwingsproces

Het Nationaal Glasmuseum toont glas van 1850 tot nu. Sinds 1953 is het gehuisvest in het woonhuis van de legendarische directeur Cochius. Het was voor de helft eigendom van de Glasfabriek Leerdam die eind 2000 de financiële ondersteuning beëindigde en de collectie wilde verkopen. Het bestuur kwam in actie en trok adviseur Arnoud Odding aan die fondsen ging werven. Via hem belandde het museum in de Cultuurnota. Ook ontwikkelde hij restauratieplannen voor het pand, dat nooit structureel was verbouwd. Na de aankoop van de buurvilla werden de uitbreidingsplannen eind 2007 goedgekeurd en sloot het museum. Na een jaar van vergunningsrompslomp begon in 2009 de verbouwing en afgelopen juni opende Koningin Beatrix het museum. Odding heeft alle partijen voortdurend achter de broek gezeten om het proces te versnellen.

De verbouwing ondersteunt een traject van professionalisering. Het Nationaal Glasmuseum wil niet alleen volgen, maar vooral vernieuwen. En internationaal weer volwaardig meedraaien. Het richt zich op mensen die een eigen verhaal vertellen in glas. In allerlei disciplines. Zoals de installatie van kunstenaar Marc Mulders of de expositie 'Op het lijf geblazen' waarin kunstenaars, ontwerpers, mode- en sieraadontwerpers met glas experimenteerden. Ook 'echte' glasontwerpers ontbreken niet, zoals Floris Meydam die bij zijn negentigste verjaardag negentig unica's exposeert. Het museum zoekt lokale samenwerking – er zijn inmiddels 140 vrijwilligers actief – en fuseerde met het Glascentrum aan de Zuidwal. Het kan nu zelf produceren, wat leidde tot het eigen label 'By Nationaal Glasmuseum' met onder meer de 'Armeluislamp' van Piet Hein Eek.

Vitrinestraten

Voor productontwerper Piet Hein Eek was het Nationaal Glasmuseum zijn eerste museale inrichting. Hij opereerde in dezelfde geest als SLA en ontwierp speciale vitrinestraten van glas en staal voor de bruggen. Omdat de collectie zelden wis-

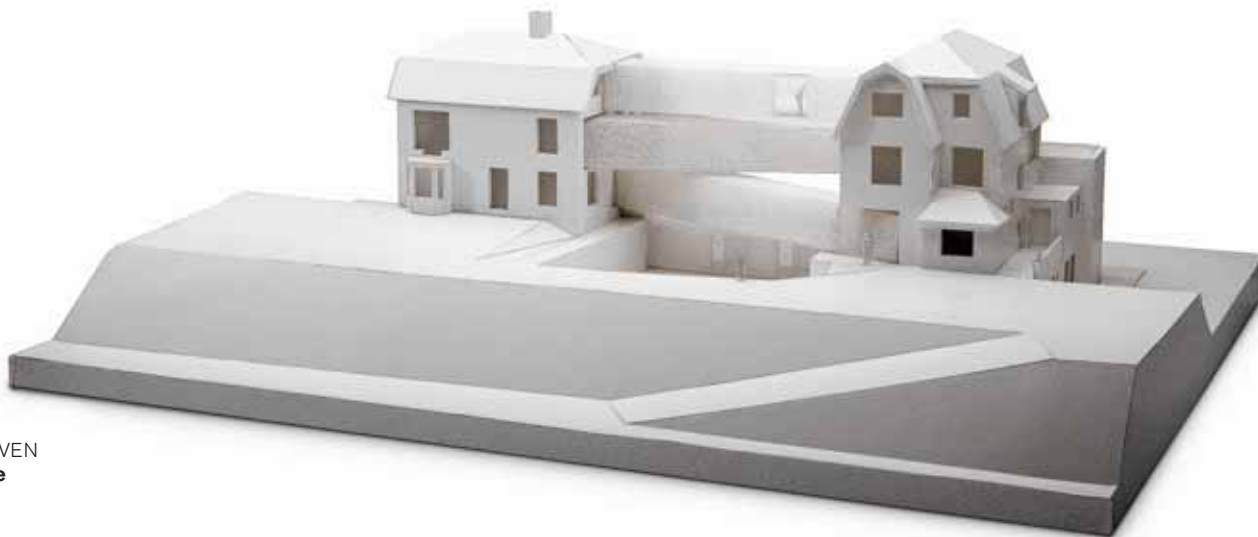

FOTO BOVEN
Maquette

ONDER
Plattegronden van de 1° verdieping, 2° verdieping en het dak

selt, hebben ze geen deuren, maar grote glazen voorzetplaten die met zuignappen worden verplaatst – exit dure scharnieren. Als achterkant gebruikte hij de bestaande tunnelwanden. Bovenin zit de verlichting terwijl de bodem van melkglas en spiegelmetaal het TL-licht weerkaatst. Vervolgens vroeg de directie Eek ook voor de sokkels, podia, tafels, kluisjes en het keukenmeubilair. Piet Hein Eek: “Alles moest low-budget. Daarom ontwikkelden we geen modulair systeem, maar een ‘timmerpakket’ van rechte latten en platen die als een puzzel in elkaar passen. Het zijn profielen van multiplex die stabiliteit krijgen door T-verbindingen. Makkelijk te schroeven en te verlijmen zodat het museum zelf kan variëren, en mooi door hun eenvoud.” Het is een veredeling van een systeem dat de studio voor het eerst toepaste voor een eindexamenexpositie van de Design Academy. Bijzonder aan deze museumopdracht was dat het zo organisch verliep. Eek: “Ik vind het bijzonder dat het museum zo losjes te werk ging. Van het een kwam het ander. Als we een totaalopdracht hadden gehad was het misschien te statisch geworden.”

Het totale budget is in het gebouw gestoken zodat er voor de tuin geen geld overbleef. De Tuinruimers van SBS6 boden soelaas en legden in no time een 1800 m² grote museumtuin aan. In hobbykassen staat het werk geexposeerd van het project ‘Blown to life’ dat Arnout Visser dit voorjaar uitvoerde met Keniaanse, Nederlandse en Tsjechische glasblazers en ontwerpers. Van Assche: “We waren even bang dat de tuin niet bij het museum zou passen, maar de keus voor één materiaal, de houtsnippers, vinden we heel geslaagd.”

Vlak voor de opening van het museum vroeg de directie zich af hoe de routing in de praktijk zou gaan uitpakken. Tot nu toe blijken bezoekers het langst in de depot-bruggen te blijven hangen, dus eigenlijk in het museumdepot en minder in de zalen. “Uiteraard ervaren wij dit ongebruikelijke gedrag als een compliment!” aldus Van Assche.

www.bureausla.nl

www.nationaalglasmuseum.nl

